

Mujeres nazis en el spa de Solahuette (Polonia), 25 kilómetros al sur de Auschwitz.

Corresponsal de 'La Vanguardia' a Berlín des del 1929, Augusto Assía va relatar a les seves cròniques la decadència de la República de Weimar i l'ascensió imparable dels nazis al poder. Fou expulsat d'Alemanya pel ministre de propaganda, Joseph Goebbels

El naixement de la tragèdia

Periodisme

PER CARLES CABRERA

■ Augusto Assía, pseudònim de Felipe Fernández Armesto (Mezquita, Orense, 1902 - Xanceda, la Corunya, 2002), va entrar a treballar com a corresponsal de *La Vanguardia* a Berlín el 1929, aleshores que dirigia el rotatiu Agustí Calvet, Gaziel. Enric Vila, traductor dels articles del castellà al català que conformen aquest *Salt a la foscor*, home proper a l'editor d'Acontravent, Quim Torra, el degué empènyer a publicar el volum d'aquest articulista gallec, a qui descobrí, per xamba, mentre resseguia la trajectòria, precisament, de Gaziel, essent el mateix Torra especialista en l'obra d'Eugeni Xammar, pertanyent tots tres a la mateixa prolífica generació jornalística peninsular de l'època d'entreguerres en què també inserim un Josep Pla, un Julio Camba, un Manuel Chaves Nogales o una Irene Polo...

Assía s'instal·là, al final de la dècada dels vint, a Alemanya i assistí, com un testimoni d'excepció, a l'ensulsiada de la república de Weimar (1918-1933), un cop

Adolf Hitler ascendí al poder, i poca cosa més, per tal com el mateix any en què el partit nacionalsocialista guanyava els comicis, fou expulsat del país i s'establí a Londres per continuar amb la seva tasca com a corresponsal del diari català.

Vila, en la tria, aplega articles polítics, però també artístics, literaris, d'espectacles, etc. Els primers són, de lluny, els més nombrosos i rellevants, i el curador l'hauria encertada de ple si hagués optat per dotar el seu relat d'un autèntic fil conductor -que així i tot ja es perfila nítid- limitant-se només a garbellar els escrits referents als afers polítics a fi de dotar de major coherència un recull que, al capdavant, resulta altament útil i interessant per als qui estiguin interessats en el tema de la irrupció del nazisme a l'Alemanya dels anys trenta. En el pròleg, l'historiador no amaga que, inicialment, el seu propòsit consistia a entrevistar Assía, però avortà el projecte en veure que aquell senyor de noranta i busques, decrepit ja, empetava poc amb el traç d'aquell cronista jove que l'havia impactat i que havia mostrat i desenvolupat valors innegables per a l'ofici d'escriure. D'aquí nasqué, doncs, com un pla B, l'opció de Vila d'escollir-ne un se-

guit de textos per treure'ls a la llum pública.

Amb motiu del plebiscit contra el pla Young de 1929 (sobre les normes de les reparacions de la Primera Guerra Mundial que els germànics devien als aliats), en què els conservadors nacionalistes sortiren derrotats, es produí, des de les seves pròpies files, una desbandada de militants cap a la formació de Hitler, encara més extrema, i el partit nazi començà a créixer com l'escuma. Primer, posaren un peu al poder al land de Turíngia amb l'obtenció de la cartera d'Interior, que recaigué en Wilhelm Frick, després, avançaren espectacularment en vots a Saxònia i, com a prèvia abans de la tragèdia definitiva de 1933, esdevingueren segona força política per darrere els socialistes sobretot a conseqüència dels desgast electoral dels populistes i el nacionalisme, integrants del govern d'aleshores. Com ha passat després en altres ocasions, la socialdemocràcia, en un exercici de responsabilitat, es bolcà amb el govern per tal que aquest no cerqués una fatídica aliança amb el nacionalsocialisme.

Assía es mostra, sobre el paper, tan favorable a les polítiques del govern republicà alemany com contrari als seus enemics. És

AUGUSTO ASSÍA
Salt a la foscor

▶ Traducció d'Enric Vila

ACONTRAVENT, 210 PÀGINES, 20'50 €

D'antuvi, Assía menysprea Hitler, el titlla d'home de palla i assegura que és impossible que assoleixi el poder o que pugui convertir l'Estat en una dictadura

anticomunista (tem, en aquest sentit, que la radicalització del discurs nacionalista ajudi a augmentar la força dels prosoviètics marxistes) i sobretot antihitleriana fins al moll de l'os. D'antuvi, Assía menysprea Hitler, el titlla d'home de palla i assegura que és impossible que assoleixi el poder teutònic o que pugui convertir l'Estat en una dictadura totalitària. Més endavant, més ansiós per veure'l caure que per altra cosa, parla de l'enfonsament imminent del partit nazi o esmenta l'existència de dos corrents enfrontats dins la formació, el moderat o partidari del pacte i el radical del tot o res en el qual cita per primer cop el nom del tristament famós doctor Joseph Goebbels com a capítol -que, convertit en flamant ministre de propaganda precipitarà, poc després, la sortida del periodista d'Alemanya- amb un Hitler indecis i que pul·lula oportunista i vacil·lant entre un i altre sector segons d'on bufa el vent (tampoc en l'atac als jueus l'austríac era el més imprudent i rancorós, probablement, per motius tàctics). Assía arribarà a adonar-se'n, emperò, quan Hitler és rebut a palau pel president Hindenburg, que s'equivocà en les seves paraules i, en pocs mesos, canvia d'opinió: "El govern nacionalsocialista vindrà tard o d'hora, això ja ha esdevingut una realitat inevitable", vaticina el 16 d'octubre de 1931.

Havent errat el diagnòstic, els dos darrers articles del recull resulten prou destacables. En el penúltim, explica els orígens i la irrupció social i política de Hitler, l'home més odiat de l'Europa contemporània, perquè, fins aleshores, aqueferat en aturar com fos el seu ascens imparable, no havia trobat el temps necessari per detenir-se una mica en el personatge. El darrer, significativament, duu per títol "La pau està en perill" perquè el llibre d'Assía arriba al final quan pràcticament res ha començat, però de tot aquest capítol de la història, malauradament, tothom ja en coneix el final.

Los dignos

Peter Bamm nos transmet la seva experiència com a metge de la Wehrmacht durant la campanya russa, entre els anys 1941 i 1945

Memorias

POR RICARDO MENÉNDEZ SALMÓN

■ La guerra ha sido siempre un magnífico revelador de nuestras miserias y grandezas. Ningún suceso como la violencia institucionalizada, hecha dogma, encarnada por los ejércitos y sus huérfanos, para informarnos de las sombras y luces de la condición humana. Entre los miles de documentos escritos que la Segunda Guerra Mundial nos ha legado, hasta formar ese palimpsesto infinito que constituye a efectos prácticos la memoria intangible de cierta humanidad doliente, las experiencias narradas en primera persona no con una vo-

cación novelística, sino testimonial, constituyen la expresión más depurada y cristalina de la imposibilidad de contemplar semejante suceso, de enorme magnitud, desde una óptica única y, por definición, reduccionista. La guerra, a qué dudar, es un diamante de múltiples facetas: sólo mediante el coro de voces de víctimas y vencedores, vencedores y vencidos, puede aspirarse a un atisbo de comprensión.

En 1952, en una Alemania que comença a ajustar cuentas con la responsabilidad en el derrumbe de algunos de los principios capitales del progreso y de la razón, Peter Bamm publica *La bandera invisible*, libro en el que nos transmite su experiencia como médico de la Wehrmacht durante la campaña rusa, entre los años 1941 y 1945. Cirujano de formación y sinólogo de vocación, Bamm descubre en la experiencia asiática, en la desmesura de un paisaje inabarcable y en la incommensurabilidad de una cosmología ajena a la suya, un campo de pruebas decisivo para

levantar un monumento nada ingenuo y singularmente emotivo a propósito de la posibilidad de ese humanismo que los filósofos habían dado por enterrado tras el Holocausto y los más de 50 millones de muertos generados por el conflicto.

Para ello, Bamm enarbolaba la bandera que da título a su libro, esa que no se ve pero congrega a todos los hombres y mujeres que, en muchos casos de forma anónima y desinteresada, fueron capaces de entregar su vida en nombre de unos principios a los que no aceptaron renunciar ni siquiera en su experiencia del infierno. Ahí es donde radica la importancia de este libro. En la convicción -expresada por Bamm con sus referencias a un legado filosófico, vital y emocional que nos vincula a todos, por usar la célebre imagen kantiana, como las estrellas en el cielo infinito y la ley moral dentro del pecho- de que existe algo común y compartido, algo que presta sentido y cohesión a lo que somos y a lo que hacemos, y que legítima y deslegi-

PETER BAMM
La bandera invisible

▶ Traducció de E. Banús i J. García

ASTERIOIDE, 368 PÀGINES, 18'95 €

tima, algo que Bamm recoge bajo esa vieja, gastada y hermosa palabra que es Europa. Esa Europa siempre en el disparadero, a punto de disolverse en el magma de los pueblos y de los credos, pero que puede y debe asumir un acervo único y esplendoroso, un acervo que comienza con el relato de una guerra (Iliada) y el retorno a casa de un guerrero (Odisea), pero también con la convicción, mil veces pisoteada y otras tantas resucitada, de que la única bandera que no es sólo viento, sangre y mierda es la bandera de la dignidad.